Українська держава понад усе!
Видання Історичного клубу “Холодний Яр”

2020 рік
Квітень
Число 4 (410)

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

Видання Історичного клубу “Холодний Яр” Передплатний індекс 33545

“ЖИТОМИРЩИНА В БОРОТЬБІ”

Друзі, радісна новина! У квітні вийде друком книга Романа Коваля “Житомирщина в боротьбі” – книга про українсько-російську війну в 1917 – 1920-х рр. на території сучасної Житомирської області. Це 10-та книга серії “Видатні українці” (бібліотека Історичного клубу “Холодний Яр”).

Поруч із розповідями Романа Коваля про братів Соколовських, сестру їхню Марусю, отаманів Филоненка, Костюшка, Біденка, Козиря-Зірку в книжці опубліковано нариси Володимира Святненка “Отаман Федір Святненко” та Олександра Нікітчина “Брусилівський отаман Минка”. Читач зможе познайомитися з прекрасними козачками отамана Дмитра Соколовського: Тамарою Петрів, Ольгою Батуровою та Марією Стовбуненко-Заїченко (“козак Марко”).

Ось назви деяких історичних новел Романа Коваля: “Звільнення Овруча”, “Бої за Бердичів”, “Кривава драма в Житомирі”, “Бій під Станишівкою”, “На Коростень!”, “Битва над річкою Звіздаль”, “«Умри, але не зрадь». Житомирські жертви в м-ку Базарі (10 біографій вояків, народжених на території сучасної Житомирської області)”.

У книзі оприлюднено також спогади старшин Армії УНР Бориса Монкевича, Всеволода Петріва, Івана Винника, Василя Филоновича, Петра Ващенка, Гриця Рогозного, Василя Падалки, Павла Сумароківа, лікаря Другого зимового походу Олександра Плітаса, старшини УГА Петра Миговича та Левка Чикаленка.

Повернено у наш духовний світ прецікаві дописи із житомирської газети “Громадянин” за 1919 р., зокрема “Отаман Маруся”, “Повстання проти большовиків у Народичах”, а також опубліковано “Короткий огляд організації «Волинської повстанчої армії» в 1921-22 рр. Андрія Дідківського.

Один з найбільших розділів – “Учасники Визвольної боротьби з Житомирщини, які навчались в УГА в Подебрадах” (автори Роман Коваль, Віктор Моренець, Юрій Юзич). Ось назви деяких статей з нього: “Юрій Артюшенко, творець 1-ї української сотні в Житомирі”, “Олекса Бакало, сотник Армії УНР із Звягельщини”, “Чех із Малинщини воював за Україну”, “У лавах Житомирської юнацької школи”, “Старшина Микола Євтушенко з Новограда-Волинського”, “Петро Іванченко, гармаш із Радомишля”, “Тамара Петрів, підпільниця і просвітянка”, “Сотник Євген Погорецький із Бердичівщини”, “Хорунжий Віктор Ржевуцький з Овруча”, “Петлюрівець Марко Тарасун із Брусилова”, “Сотник Якимчук з Любарщини” та багато інших (разом понад 60 біографій).

Важливими для пізнання національної історії є розділ Володимира Святненка “Борці за волю з Брусилова і Брусилівщини” та “Неповний список борців за Україну, уроджених Житомирщини, та вояків з інших земель, які захищали Житомирщину” (автори Владислав Карпенко, Роман Коваль, Юрій Юзич). У книжці опубліковано також документи, фотографії та визвольні поезії.

Місця, де народилися й боролися ці чудові люди, нам відомі: Овруч, Житомир, Станишівка, Брусилів, Коростишів, Радомишль, Коростень, Звягель, Базар, Ушомир, Народичі, Малин, Звягель, Яроповичі, Горбулів, Левків, Любар, Бердичів…

Здавалося, тут у добу Української революції нічого не відбувалося.

Відбувалося! Кипіло тут. Ми просто про це не знали.

Три роки тому Роман Коваль з Юрієм Юзичем та Віктором Моренцем створили книгу “Сумщина в боротьбі”. Тепер у співпраці з Владиславом Карпенком, Володимиром Святненком, Юрієм Юзичем, Геннадієм Махоріним, Олександром Нікітчиним вдалося написати та впорядкувати книжку “Житомирщина в боротьбі”.

Вихід книжки став можливим завдяки фінансовій підтримці Володимира Габенця, голови Брусилівської селищної ради, та ГО “Рідний Дім – Брусилівщина” (голова Олександр Нікітчин). Велика подяка також видавцеві Маркові Мельнику!

“Я вже писав про феномен Романа Коваля як автора, – зазначав доктор історичних наук Костянтин Рахно з Полтави. – Він вибудував той сегмент історичної пам’яті, якого бракувало людям Центральної, Східної й Південної України, проклав місток між козаччиною й Визвольними змаганнями. Бо мешканцям Центру, Сходу й Півдня України потрібна їхня власна історія, на їхній землі, з їхніми селами й містечками, що стосувалася їхніх родин. У нас на Полтавщині в багатьох предки були в партії хліборобів-власників, у гетьманському війську чи повстанських загонах, боротьба цих загонів тривала тут, у твоєму містечку чи селі, поблизу села твого батька, на берегах річки твого дитинства. І це ніби місток між козацькою та гайдамацькою ідеями й сучасністю. Люди не можуть жити історичною пам’яттю іншого краю. Бретонці не живуть історичною пам’яттю Лангедоку, а гасконці – Корсики. Російські помори не живуть пам’яттю донських козаків і антоновщини. У кашуба інший спадок, аніж у мазура. Американський Південь має іншу історичну пам’ять, ніж Північ, Техас чи Каліфорнія. Щоб націоналізм був дієвим, він у кожному краю має спиратися на місцеву історію, місцеві події й місцевих героїв”.

Історичний клуб “Холодний Яр” може створити цілу серію книг про добу УНР – “Київщина в боротьбі”, “Січеславщина в боротьбі”, “Поділля в боротьбі”… Якщо в цих краях є такі шляхетні українці, як Володимир Габенець.

А поки тричі слава борцям за Українську державу, які народилися на славній Житомирщині!

У виданні “Житомирщина в боротьбі” 512 сторінок. Формат – 70x100 1/16.

Передзамовлення доступне на сайті: markobook.com/zvb.

До 25 квітня коштуватиме 230 грн (без вартості пересилки), розсилка замовлень “Новою поштою” – від 25 квітня (під час отримання замовник має заплатити за пересилку). Від 25 квітня – ціна 270 грн. (без вартості пересилки). Замовляти можна і на сторінках автора у ФБ: Роман Коваль, Роман М. Коваль, Roman Koval.

Замовляйте книгу для себе, друзів та рідних, для воїнів сучасної українсько-російської війни.

Історичний клуб “Холодний Яр”

“ТЕПЕР НА ВОЗНЕСЕНСЬК!”

16 квітня 1920 р. виповнюється 100 р. блискучої перемоги українського війська під командуванням Михайла Омеляновича-Павленка над розбійним московським. Про цей щасливий момент в нашій історії – оповідь Михайла Крата, начальника штабу Запорозької дивізії, яка блискуче виконала завдання і здобула стратегічно важливий залізничний вузол

У нас набоїв обмаль: 100 на кулемет, дві обойми на рушницю, а рушниць – одна на двох козаків. А у Вознесенську – величезні склади зброї ще з часів Світової війни.

– Хлопці, Вознесенськ мусимо взяти!

А там саме з’їзд комуністичної партії. Не ждали там “банди”, аж ось почули – лихо! Сіли в окопи комуністи, ждуть підмоги з Одеси.

Вранці 16 квітня запорожці на місто, а київці – на станцію атаку почали. Піхота хитрощами виманила ворога з окопів, кінно-гірський дивізіон у вічі йому картеччю сипнув, а кіннота порубала “на капусту” . Захоплено Вознесенськ, а з ним 2 мільйони рушничних набоїв, 32 тисячі гарматних, 28 гармат, 5 тисяч рушниць, кулемети. Вистачило й нам, і селянам-повстанцям.

Закурили запорожці гарненького тютюнцю “Стамбулі”, обвішались набоями та гранатами: “Ось тепер побачите, товариші, по чому ківш лиха…”

В Одесі – сполох. З трьох боків на Ананьїв совєтське командування своє військо посилає – все, що мало під рукою. Ананьїв селянами-повстанцями захоплено. Туди ж чорноморці (колишній совєтський полк українців) на допомогу селянам поспішають з Одеси. Вистріляли своїх комісарів, стали на службу Батьківщині.

В Ананьїві – бої. Червоні перемагають. Аж ось запорожці надходять. Спереду два полки кінноти з гарматами Алмазова, командира кінно-гірського дивізіону. За ними – піхота на селянських возах. Три дні тривав бій; закінчено під неділю Мироносиць (релігійне свято в наступну неділю після Великодня. – *Ред.*). Ворога вщент розбито. Дядьки потилиці чухають: “От спаибі Вам, чиста робота. Але доведеться в неділеньку святу закопувати большевиків, щоб смороду не було!”

Бо порубаними все поле вкрито, а сонечко вже таки добре пригріває.

Михайло КРАТ
генерал-хорунжий Армії УНР

ВІРА МАТВІЇВ

М. родилась в Київі 1899 року 18 червня, дочка полковника. По скінченні гімназії Дучинської училась протягом 2 літ в Київському клінічному інституті, після чого була сестрою жалібницею в 36-му запасовому шпиталі. В 1919 році була сестрою-жалібницею 24 запасового шпиталя д-ра Шмігельського (Шмигельського. – Ред.). В 1920 році була якийсь час в Юнацькій Школі, а потім пішла в запілля ворога до отамана [Якова] Шепеля, де і згинула.

Юрій МАГАЛЕВСЬКИЙ
Малюнок автора

ЛЕОНІДОВІ ТАТАРІВУ – 125 РОКІВ!

ТАТАРІВ Леонід Іванович (5.04.1895, м. Чигирин Київської губ., тепер Черкаської обл. –26.04.1971, м. Честер /Філадельфія/, США). Повстанець, службовець уряду УНР, співак, громадський діяч, просвітятин, актор, інженер-агроном (10.07.1932); співак капели Олександра Кошиця (1919 – 1920), актор Чеського національного (народного) театру у Брно (до 15.08.1926), член Ужгородської “Просвіти”.

Українець. Мав брата Юрія. З 1915 р. – у саперному батальйоні рос. армії. По революції служив у Міністерстві праці УНР як урядовець. Учасник антигетьманського повстання. 1919 року “вступив до української капели, з котрою їздив по Європі до її ліквідації”. 1920 року служив в Ужгородській “Просвіті”, готуючись “до вступу на вищу господарську школу”. У 1921 р. “вступив до вищої господарської школи в Гожицах, а студії кінчав 1926 р. в Подєбрадах (закінчив середню господарську школу в Подєбрадах. – Ред.). 1925 [р.] – був членом Чеського національного театру в Брні, із котрого виступив 15 серпня 1926 р. з метою вступити до Української Господарської Академії в Подєбрадах. Брно, 3 вересня 1926 р.” (“Curriculum vitae”).

Закінчив агр. відділ агр.-ліс. ф-ту УГА в Подєбрадах (10.07.1932). Дипломну роботу “Історія виведення і розвитку культурних порід коней в Чехословаччині та заходи до поліпшення конярства” виконав “дуже добре, а дипломний іспит склав з успіхом добрим”. У 1950 – 1960-х рр. не раз складав пожертву на “Бюлетень Т-ва абсольвентів УГА-УТГІ”. Брав участь в 11 – 12-й зустрічах “подєбрадців”, відповідно 5 листопада 1966 р. та 21 жовтня 1967 року.

Вічна пам’ять!

Роман КОВАЛЬ, Віктор МОРЕНЕЦЬ, Юрій ЮЗИЧ

Дж.: ЦДАВО України. – Ф. 3795. – Оп. 1. – Спр. 2018. – Арк. 5, 28, 48.
Публікується вперше.

25-ТІ ВШАНУВАННЯ ГЕРОЇВ ХОЛОДНОГО ЯРУ

Друзі, карантин може внести зміни і в плани Історичного клубу “Холодний Яр”.

Якщо карантин буде скасовано і відновиться сполучення між містами, ми проводимо анонсовані нами заходи в Холодному Яру і його околицях 1 – 3 травня.

Якщо карантин продовжать, наші заходи пройдуть 26 – 27 вересня 2020 року. У них, звичайно, будуть зміни. Детальніше – у наступному номері газети “Незборима нація” та на сторінках Романа Коваля у Фейсбуці: Роман Коваль, Роман М. Коваль, Roman Koval.

25-ті вшанування героїв Холодного Яру обов’язково відбудуться!

ЩИРО ДЯКУЄМО ЗА ПІДТРИМКУ
Ігор СМЕТАНСЬКИЙ (місто Калуш) – 150 грн.
Степан ПЕТРАШ (місто Калуш) – 200 грн.
Тарас КОНЕЧНИЙ (місто Богородчани) – 1000 грн.

ВЕСНА РОЗПАЧУ, БОРОТЬБИ І НАДІЇ

Весна 1929-го, весна 1930-го. Згадаємо, як боролися наші рідні.

Масові виступи селян почалися в Київській, Шевченківській, Ніжинській, Вінницькій та Волинській округах. У квітні 1929 р. Запорізький окружний відділ ҐПУ повідомив про масові заворушення в м. Гуляй-Полі. У них взяли участь 800 осіб. 28 квітня подібне сталося в м. Новомосковську.

У травні 1929 р. вибухнули заворушення в с. Володіївці Могилів-Подільської округи, у с. Тернівці Шевченківської округи та селі Ротмістрівці. У с. Березівці Долинського району Криворізької округи селяни вперто боронили церкву. На початку травня 1929 р. сутички відбулися в с. Новій Празі Зінов'ївської округи. 16 травня – масовий виступ селян у м. Старобільську на Донеччині, а на початку червня – у с. Риковому Артемівської округи під час закриття церков.

На початку 1930 р. селянський рух значно поширився. Він проходив під гаслами "Геть СРСР!", "Геть радвладу!", "Геть комуністів!", "Хай живе вільна Україна, геть СОЗи й комуни!", "Колгосп – це стара панщина. Найкраще – це зробити повстання, знищити радянську владу", "Звільнимо Україну від московської влади. Хай живе Україна! Хай живуть захисники ваші!", "Не треба нам СОЗу, а дайте нам волю і свободу, войни ми ждемо".

Згідно з повідомленням Дніпропетровського окружного відділу ҐПУ від 5 квітня 1930 р., у Близнецівському та Петропавлівському районах організувалися 80 повстанців, "озброєних обрізами, дробовиками й почасти гвинтівками". Гасло було: "Давайте завойовувати іншу свободу, геть комуну!" Повстанці громили колгоспи, вбивали комуністів та сільських активістів (села Каховка, Сонцеве, Мар'ївка, Путятине, Тернівка, Богданівка, хутори Осадчий, Нова Дача). Повстанський загін виник на початку квітня і на межі Лубенської та Прилуцької округ.

Боролися селяни на Вінниччині: у с. Корделівці Калинівського району, у Шаргороді (до 1500 осіб), у містечку Мурафі й селах Мурафського району: Слободі, Травній, Клекотині, Заячівці, Копистирині, Михайлівці.

Придушував повстання особисто голова ҐПУ УСРР Всеволод Балицький. У спецзведенні 13 березня 1930 р. він зазначав, що "становище в Тульчинській окрузі, де останніми днями відзначалося безперервне загострення масових виступів, характеризується погіршенням обстановки. В цілому ряді пунктів констатується розвиток повстанських тенденцій. Масові виступи носять гострий характер і проходять під яскраво вираженими контрреволюційними (читай: українськими національними! – *Ред.*) гаслами".

У Тульчинській окрузі навесні 1930 р. чекісти зафіксували 147 селянських виступів. Було розгромлено десятки сільрад. Найбільше поширився повстанський рух у Бершадському, Джуринському та Ободівському районах. Ось гасла повстання: "Геть радянську владу!", "Хай живе самостійна Україна!"

У Грабівцях виник кінний відділ з 15 козаків. У с. Козинцях Тростянецького району під натиском селян розбігся комуністичний актив села. Озброєні повстанці напали на комуністичний загін. Аналогічна ситуація була у Брацлавському районі, де повстали села Чуків, Зятківці, Мачуха, Скрицьке, Самчинці…

"Особливо гостре становище, – писали чекісти, – склалося в с. Баланівці та Поташній Бершадського району, де місцеві органи влади були ліквідовані, члени рад та організацій КНС втекли, партійці та комсомольці перебували в лісі. За даними окружного відділу ҐПУ, все населення озброєне вилами, лопатами, сокирами й іншими знаряддями. На околицях виставлено стежі. Натовпи селян у декілька сот осіб співають «Ще не вмерла Україна». За агентурними даними ҐПУ, у цьому районі велася підготовка до повстання, зокрема наступу на районний центр Бершадь…" У зведенні відзначалося, що учасники заворушень об'єднуються, посилають гінців до сусідніх сіл. Гострий характер мав виступ у с. Гарячківці М'ястківського району, де "натовп у 1000 – 2000 осіб чинить опір прибулому до села загону, якому доводиться відступати з такої причини: попереду натовпу йдуть жінки і діти, які кидаються під ноги коням".

19 березня 1930 р. секретар Тульчинського окружного партійного комітету М. Оскерко доповідав у ЦК про стан Тульчинської округи: повстанці розгромили й ліквідували 62 сільради, з них переобрано 12, у восьми селах обрано старшин…

Зафіксовано 8 випадків збройних сутичок (Гарячківка, Вільшанка, Баланівка та ін.). Було зареєстровано дві "банди" повстанців. Один із загонів, який діяв у Гарячківці, вів бої з військовим підрозділом, але змушений був відступити…

Гасла повстанців виявляли їхні рішучі наміри: "Геть радянську владу", "Дайте другу державу!", "Самостійну Україну!"

Не стояли осторонь і селяни Чечельницького району… В околицях с. Метанівки діяв повстанський загін у 40 – 45 чоловік. Збройні сутички з окупантами були в с. Верхівці Ободівського району. Довкола повстанських сіл люди рили окопи. Збройний опір військовим загонам було вчинено в М'ястківському районі біля сіл Гарячківки та Вільшанки. Із с. Баланівки Бершадського району до лісу "пішло 500 чоловік, озброєних вилами й сокирами". У селі Конаші Ободівського району священник відслужив панахиду по радянській владі…

За підрахунками ҐПУ, у період між 20 лютого та 2 квітня 1930 р. в Україні відбулося 1716 масових виступів, з яких 15 кваліфікувалися як збройні повстання (Тульчинська та Одеська округи). Повстанські загони діяли в Бердичівській, Харківській, Роменській, Тульчинській і Шепетівській округах – не менш ніж 18 збройних відділів.

Потужна хвиля Національно-визвольної боротьби продемонструвала, що українське село не лише не здалося, а й, поповнивши сили новим поколінням, перейшло в рішучий наступ на споконвічного ворога. Тому Голод 1932 – 1933 років не був випадковий: саме апокаліптичним терором Голодомору Москва намірилися навіки упокорити, а точніше, всуціль знищити українське село, а з ним – і наш народ.

У відчайдушній боротьбі брали участь і мої рідні. Мій двоюрідний дід Антип П'явко із с. Гореничів, що при шляхові Київ – Житомир, наприкінці 1920-х був учасником підпільної організації отамана Косаря – сотника Армії УНР Пилипа Драника. А його молодший брат, мій рідний дід Федот, коли в нього комуністи розібрали клуню й передали до колгоспу, "взяв куфайку, облив керосином і кинув у клуню" одного з грабіжників. Його дочка Дуня (моя тітка) зі своїм малим братом Миколою (моїм батьком) брала участь в антиколгоспних повстаннях наприкінці 1920-х років. Тітка Дуня разом з іншими гореницькими жінками розбила колгоспні ворота й випустила худобу, яку в людей забрали більшовики. "Корови ледь у Шпітьки не позабігали, – розповідала тітка Дуня. – Як з цепі зірвалися. Не знали, куди бігти. Не знали вже, де й їхній дом. А потім міліція прийшла й забрала нас і повела етапом, наче під розстрел". Її 12-літній брат Микола, мій батько, зробив саморобну бомбу і кинув у клуню сільському активістові…

Недавно це було! Лише 90 літ тому. Пам'ятаємо і пишаємося! Козакам слава!

Роман КОВАЛЬ

Дж.: Васильев В., Віола Л. Колективізація і селянський опір на Україні (листопад 1929 – березень 1930). – Вінниця: Логос, 1997.

Зінченко А. Весна 1930 року. Українське селянство: "Геть комуністів! Дайте нам волю!" // Українське слово. – Київ, 2000. – Ч. 13.

Коваль Р. "Недавно це було" (передмова) // *Коваль Р.* Житомирщина в боротьбі / Бібліотека Історичного клубу "Холодний Яр". – Київ: Видавець Марко Мельник, Історичний клуб "Холодний Яр", 2020. – 512 с. – (Серія "Видатні українці". – Кн. 10).

ДОРОГА ЖИТТЯ АНТОНІНИ ЛИТВИН

20 квітня 2020 р. виповнюється 80 років Антоніні Литвин. Хто вона?! Козацька мати (шестеро дітей привела у світ, і всі свідомі українці!), муза кобзаря Василя Литвина, художниця й самобутня поетеса – у поетичний світ її благословив геніальний Василь Симоненко!

Пані Антоніна – співфундатор Кобзарської школи у Стрітівці, творець українських казок і вишиванок, джерело невичерпної доброї української енергії, криниця джерельних знань про нашу минувшину. А ще – красива жінка!

Дорога пані Антоніно! Як добре, що Ви є в цьому світі! Завдяки Вам він стає українським. Бо де не ступите – розцвітає Україна! Дай Боже Вам, щоб творчі жнива Ваші не завершувалися. Щоб у світ полетіли і Ваші вишивки, і поетичні збірки, і казки.

Привітати Вас хочемо і словом кобзаря Василя Литвина, словом, написаним, ще коли він був з нами. Ці кілька слів, які він назвав "Дорога життя", ще ніколи не публікувалися. Написав їх Василь Степанович 2009 року в Гребенях. Ось вони:

"Природа нам дарує один дивний світ. Та кожна людина бачить у ньому різне. Наше покоління має більше схожих рис і умов свого минулого.

Антонінина дорога життя була схожою на мільйони доріг воєнних і повоєнних років. Нелегке дитинство, трудова, скупа на втіхи та радощі юність. Раннє материнство. Навчання в Київському університеті на філологічному факультеті. Ото і всі віхи у загальному вирі людського річища.

А були ж і мрії, надії, були вірші й пісні… Та заморозки застійних десятиліть знецінювали всі пориви до лету людської душі. Здавалося б, що все вже минуло, всі крапки розставлено: виростивши шістьох дітей, діждалися онуків. Про що може ще мріяти людина? А виявляється – багато про що, коли власне життя сприймати як казку. Хай часом гірку, сувору, але казку, в якій кожен із нас герой.

Героїня й Антоніна у казці свого життя. А підтвердження тому – її вірші, пісні, її малюнки, що з'явилися аж на п'ятому десятку літ. Можливо, то проросли зерна, що засівав у її душу ще в ранньому дитинстві дідусь Трохим. А можливо, відгукнулися картини рідного села Старе, утопленого у водах Кременчуцького моря. А може, то все разом складає єдине – Любов до життя і Віру в прекрасне".

Історичний клуб "Холодний Яр", редакція газети "Незборима нація"

УКРАЇНЦЯМ

Україно! Земле, рідна і кохана!
Доки тебе зайди будуть зневажать?
В тебе замість серця вже суцільна рана:
Без вини карають, крають без ножа…
Рідним твоїм дітям вже пора згадати,
Як вести в майбутнє власний родовід:
Гідно шанувати сув'язь Батько-Мати
І плекати звичай – предків дивосвіт.
Бо життя людини – полум'я нетлінне,
В ньому визріває твій єдиний плід.
Дух творящий піснею в кожну душу лине,
Піснею праматері, рідної Землі.
Об'єднаймось, рідні! Ми сім'я єдина!
Виметемо з хати все чуже сміття!
Збережемо Землю – Мати то, Вкраїна!
Батько наш – козацтво, захист майбуття!

Антоніна ЛИТВИН

ГАННА СКРИПКА, ПЛЕМІННИЦЯ ОТАМАНА

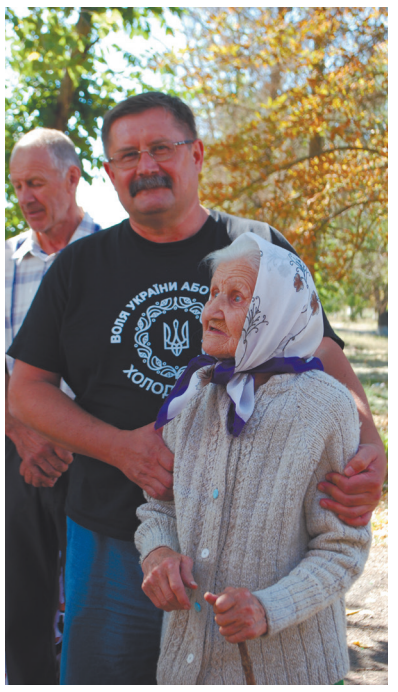

10 березня 2020 р. на 94-му році життя в с. Секретарці Кривоозерського району Миколаївської області упокоїлася Ганна Никифорівна Скрипка, племінниця отамана Якова Кощового…

– Ми гайдамаки!

Саме так називали себе хлопці Кощового.

І не щадили себе в боротьбі проти московської комуни.

В обороні свого краю виявляли хоробрість, винахідливість, затятість і життєдайну жорстокість. Ось бачу, як у ранкових сутінках 1 квітня 1921 р. вони тихо "знімають" застави і заходять в Ольгопіль, де "мирно відпочивала" 12-та совєтська дивізія, що мала завдання придушити повстанський рух на Ольгопільщині. Нищать охорону в'язниці й арештного дому і випускають півтори сотні бранців. Під час нальоту гайдамаки відправили до костомахи в гості "тов. Альбєрта", який немилосердно грабував селян. У той ранок дідько взяв і комдива-12 "тов. Геву", який особисто відповідав за ліквідацію отамана Кощового. Ось такі були хлопці!

Звичайно, у добу СССР Ганні Никифорівні несолодко жилося в рідному селі. "Бандитська кров"! Земляки навіть її хату зруйнували. Директор школи, де Ганна Никифорівна вчителювала, перевиховував її доганами. 50 доган уліпив! Погрожував: "Або я тебе перевиховаю, або зведу в могилу".

Ганна Никифорівна писала до мене: "Я народилася через чотири роки після смерті дядька, але «бандитське поріддя» прилипло на все життя. Запитувала маму: чи дядько злодій? Мама казала: петлюрівець, самостійник, націоналіст. Воював за Самостійну Україну, щоб люди жили гарно… Торік наснився дядько: четверо сильних, рослих чоловіків внесли на подвір'я труну з ним. Він – у формі петлюрівця. Піднявся і сів. Я хочу покласти – а він упирається, дихає – живий!.. Може, хто хоче його добрим словом згадати?"

Ганна Скрипка ніколи не відмовлялася від свого дядька – рідного брата своєї мами.

Ганна Никифорівна допомогла мені у відтворенні його образу для книги "Отамани Гайдамацького краю: 33 біографії", що вийшла 1999 року. Оновлену версію розповіді я опублікував у книзі "Батькам скажеш, що був чесний" (2019).

14 вересня 2016 р. в с. Секретарці Кривоозерського району, де народився легендарний отаман, з ініціативи Історичного клубу "Холодний Яр" відбулася його публічна реабілітація – за участю учнів, місцевої інтелігенції, рідних, воїнів АТО з Одещини, племінниці Ганни Скрипки, отаманових онука Миколи, правнука Анатолія, інших рідних, звичайно, і членів Історичного клубу "Холодний Яр". Треба сказати, що в селі, де лише 1005 мешканців, у час війни (станом на вересень 2016 р.) 43 земляки отамана пішли до війська захищати Україну. Ось що значить традиція!

"Зараз у Кощового залишилася тільки я, – писали мені Ганна Скрипка. – Хочу, щоб мого дядька Україна згадала так, як він того заслуговує: добрим словом".

Друзі, тепер в отамана Кощового залишилися тільки ми.

Не забуваймо борців за національне визволення!

Час ушанувати наших національних героїв!

Вічна Їм слава!

Роман КОВАЛЬ
Історичний клуб "Холодний Яр"

БАГАТОЛІТНЯ ПРАЦЯ НА УКРАЇНУ

29 березня порталу "Українське життя в Севастополі" http://ukrlife.org/ виповнилося 20 років. Вебсайт створений для відображення діяльності українських організацій та установ Севастополя.

За 20 років ресурс виріс багатократно і нині об'єднує понад 20 сайтів, які пов'язані між собою взаємними посиланнями, що забезпечує їх сукупне добове відвідування десятками тисяч користувачів Мережі. Сайти порталу містять інформацію літературного, культурного, художнього, просвітницького, релігійного, пізнавального, аналітичного спрямування. Всі веб-сайти, зокрема газет "Кримська Світлиця", "Наша Віра", "Незборима нація", журналів "Воєнна історія", "Вітчизна", музею Лесі Українки в Ялті, створені з ініціативи севастопольського журналіста Миколи Владзімірського. Він пишається сайтами "Весела Абетка", "Афоризми", "Дотик Словом" . Унікальною є і бібліотека ім. Марії Фішер-Слиж, яка тривалий час підтримувала унікальний інтернет-ресурс.

Микола Владзімірський – автор дописів у часописах "Українське Слово", "Слово Просвіти", "Кримська світлиця", "Флот України", "Народна газета", "Дзвін Севастополя" та інших.

З часу анексії Криму 2014 р. Микола Владзімірський змушений був покинути Севастополь. Тепер живе в Києві. Працю для України продовжує щоденною активною підтримкою і адмініструванням створених ним 16 сторінок у Фейсбук.

Щиро вітаємо нашого товариша, козака Історичного клубу "Холодний Яр" Миколу Владзімірського з 20-літтям створення порталу "Українське життя в Севастополі" та дякуємо за працю для нашої Батьківщини!

Від імені Історичного клубу "Холодний Яр" та газети "Незборима нація"
Роман КОВАЛЬ

ГРИГОРІЙ ОЛІЙНИК, КОЗАК ОТАМАНА ГАЙОВОГО

Чекісти називали Григорія Олійника “найвідданішим козаком отамана Гайового”. Він і загинув разом з отаманом… Останній свій бій вони прийняли 9 лютого 1923 р. в Лук’янівській в’язниці. Стали поруч з отаманами Холодного Яру та Чорного лісу, які підняли повстання. Тоді в чотиригодинному бою загинуло 38 осіб.

Григорій Андрійович Олійник прожив лише 19 років.

Народився він 1903 року в селі Княжичах на Київщині. Був останньою дитиною у великій селянській родині Андрія Івановича Олійника та Лукії Парфентіївни Булавинець. З дев’ятьох дітей подружжя четверо померли в дитячому віці.

Гриць був оточений турботою рідних – батьків, старших братів і сестер: Федора, Степана, Євдокії, Анастасії, а також хрещеного Михайла Булавинця. Всі любили малого. Особливо Дуня, яка після заміжжя в 1908 р. за односельцем Артемом Пономаренком жила окремо. Проте їхні хати були майже поруч, тож Гриць частенько бував у сестри. Та і своїх дітей у неї ще не було.

Безтурботне дитинство тривало недовго – на Різдво 1912 р. у віці 57 років померла мама. Тож у 9 р. Григорій став сиротою. Почав заробляти собі на хліб, пасучи корів.

Через півроку вийшла заміж у сусіднє село сестра Настя. У 1914 р. на війну пішов брат Федір. Через рік він пропав безвісти. Гриша проживав із братом Степаном, але теж недовго, бо й Степана призвали в армію…

Коли скинули царя, Григорію було 13 чи 14 років. Про зречення царя селяни дізналися в церкві від княжицького священника Гаврила.

На початку 1918-го в село почали заходи різні військові: то ескадрон кірасирів, то дончаки, то більшовики. Для оборони села було утворено Вільне козацтво. Навесні в селі з’явилися німці…

У листопаді 1918 р. в селі зачитують заклик Симона Петлюри про мобілізацію всіх, хто може володіти зброєю, на захист УНР. Пішли всі, навіть інваліди. У Княжичі набилося повнісінько добровольців з Обухівщини, Васильківщини, які йшли на Київ.

Григорій був не лише свідком цих подій, а й вірним помічником свого хрещеного Михайла. Товаришував він і з двоюрідним братом Василем. Михайло і Василь були членами підпільної петлюрівської організації. Залучили до організації і Григорія. Невдовзі він опинився на військових навчаннях, які організували в Жорнівці повстанці Орихівський з Липового Скитка та Тимошенко з Новосілок.

У вересні по р. Ірпеню проходив фронт між більшовиками й денікінцями: у Княжичах – більшовики, у Жорнівці – денікінці. Майже щодня денікінці з гармат обстрілювали Княжичі: було розбито церкву, будинок священника, вбито священника, побито багато будівель і худоби.

Більшовики оголосили у Княжичах мобілізацію. Зігнали до збірного пункту понад 40 чоловіків, серед них і Григорія, хоч він був ще неповнолітнім. Взявся вести новобранців у штаб 520-го полку більшовиків Пилип Драник, колишній офіцер царської армії, який на той час очолював петлюрівське підпілля в наших селах. До більшовицького штабу хлопці так і не дійшли, бо повів їх Пилип не до більшовиків, а в Кладову, що в Жорнівському лісі, де таборувалися партизани. Гуртувалися вони навколо Гайового і Пилипа Драника.

У лютому 1921 р. в Княжичах і Жорнівці місцева парафія перейшла до Української автокефальної православної церкви. Діяла й “Просвіта”. Але більшовики накидали своє, московське. Зокрема, хору молоді, у якому брав участь і Григорій, доручили до Шевченківських днів розучити “Інтернаціонал”. Але на святі хор під керівництвом професора музики, композитора Євгена Августовича Риба замість “Інтернаціоналу” виконав гімн “Ще не вмерла Україна…”. Євгена Риба одразу забрали на допит у ЧК. На весну всі хлопці пішли в ліс до Гайового. У хорі залишилися одні дівчата.

А хлопці вже співали в лісі біля вогнищ. Ось прізвища цих відважних княжичців: Трохим Андраш, Василь Булавинець, Тиміш Гома, Опанас Кононенко, Варйон Мельниченко, Петро Мельниченко, Олександр Мельниченко, Григорій Олійник, Савка Олійник, Платон Олійник, Микола Пастушенко, Трохим Пономаренко, Архип Приймаченко, Семен Приймаченко, Харитон Саковський.

Григорію Олійнику на той час виповнилося сімнадцять. Сміливий, відчайдушний, але водночас розсудливий не по літах. Обережний, небалакучий, він відразу проявив себе у загоні. Частенько ночами зі своїм односельцем Сашком Мельниченком бував у Княжичах. Невдовзі став довіреним козаком отамана Гайового. Забезпечував зв’язок між Гайовим та організацією отамана Косаря, якого в серпні 1922 р. обрано начальником 10-го повстанського району.

Коли Гайового було поранено в ногу, то лікував його у Княжичах місцевий цілитель, який добре знався на травах, – Василь Харитонович Драник, батько отамана Косаря. І, звичайно, Григорій був завжди поруч з отаманом, що був йому і за батька, і за старшого брата, і за друга. “Найвідданіший козак отамана Гайового” – така характеристика говорить сама за себе.

У 1921 – 1922 рр. Григорій брав участь у всіх воєнних операціях загону Гайового, а їх було близько 40. Узяв участь і в ліквідації співробітника ГПУ Федорова.

Один з епізодів боротьби описує у своїх спогадах одноліток Григорія Антон Дудка: “Восени 1921 р. у Княжичі прибув продзагін у складі 4-х озброєних червоноармійців на конях для забезпечення виконання плану продрозверстки – заготівлі хліба і фуражу. Оскільки у селі діяла надійна повстанська петлюрівська агентура, то дуже швидко загін Гайового оточив село. Двом червоноармійцям вдалося втекти, а двох зарубали шаблями. Серед жінок зчинилася паніка через загрозу знищення більшовиками всього села. І тут перед селянами виступив сам Гайовий – в широких штанях, кісет і люлька біля пояса, одна нога в чоботі, друга, поранена, – в постолі, і каже селянам: «Сидіть, сидіть дома, побачите, до чого ви, жидівські патинники, досидитесь»” (патинки – туфлі без закаблуків у деяких східних народів. – *Ред.*). “Досиділись“ до Голодомору…

Деякі із княжичців загинули, дехто повірив в амністію, яку їм було обіцяно більшовицькою владою, і повернулися в село. Григорій же продовжував боротьбу. Його заарештовували разом з отаманом Гайовим 13 жовтня 1922 року.

На допитах Григорій нікого не зрадив. Нічого не повідомив про свою сім`ю і родичів, згадав лише пропалого безвісти на фронті Світової війни брата Федора. Дату свого народження він також чітко не назвав – “не пам’ятаю – чи 1903, чи 1904” (через майже століття виявилося, що метричних книг церкви Воздвиження Чесного Хреста Господнього с. Княжичів Київського повіту та губернії за 1886 і 1903 роки на зберіганні в Центральному державному історичному архіві України немає. Це якраз роки народження Григорія та його сестри Євдокії, яка на час арешту брата проживала в Княжичах. Дивний збіг обставин?).

30 січня 1923 р. більшовики засудили Григорія Олійника до розстрілу, з конфіскацією майна – якого в нього й не було. Останній свій ранок він зустрів у Лук’янівській в’язниці…

Протягом тривалого часу Григорій Олійник не був реабілітований, хоча справа розглядалася тричі: у січні 1989 р., липні 1994-го та в жовтні 2016 року. У зв’язку з цим княжицький сільський голова Олена Шинкаренко та депутати сільської ради звернулися до Генерального прокурора України Ю. Луценка з клопотанням про реабілітацію нашого односельця. З таким же клопотанням звернувся і президент Історичного клубу “Холодний Яр” Роман Коваль.

І лише 14 грудня 2016 р. суд за поданням Київського обласного прокурора реабілітував отаманів Холодного Яру, Чорного лісу та Київщини, серед них і отамана Гайового та його вірного козака Григорія Олійника. Суд встановив, що “обвинувачення, яке сформульоване у вироку трибуналу, вказує на те, що холодноярці засуджені за боротьбу, в тому числі і збройну, проти радянської влади, за прагнення створення незалежної Української держави, за участь у збройних загонах Української Народної Республіки та інші дії, які стверджують їхню участь у боротьбі за незалежність України”.

Пошуки родичів Григорія Олійника тривали понад рік, оскільки Григорій під час слідства, за протоколами допитів, надав мінімум свідчень. Натомість прізвище Олійник у Княжичах дуже поширене. Я опитала кожну родину з прізвищем Олійник, але Андрієвих рідних не знаходили. Здавалося, що всі зусилля марні. І все ж завдяки небайдужим односельцям, зокрема Василині Василівні Ніколаєвській, вдалося відшукати посвідку особи, видану в 1948 р. Степанові Андрійовичу Олійнику, як виявилося, старшому брату Григорія, який зник безвісти. Далі – дослідження в Центральному державному історичному архіві України, завідувач відділу якого Ярослав Миколайович Бульбонюк доклав немалих зусиль до встановлення даних про родину героя. Особливо хотілося б відзначити внесок у цю справу Романа Коваля та краєзнавця Владислава Карпенка.

16 вересня 2016 р. під час виступу перед громадою сіл Княжичів й Жорнівки Роман Коваль нагадав вислів Юрія Липи: “Одне святе є в світі – кров людей хоробрих, Одні живуть могили – вірних Батьківщині”. “З першою тезою погоджуюся повністю, – сказав дослідник, – бо оборонці свого народу скрізь у культурному світі вважаються святими. Що ж до другого твердження, то це радше мрія… На превеликий жаль, могили наших героїв мало де збереглися. Якщо й можна вклонитися їм, то переважно поза Україною – у Чехії, Польщі, США… Не знаємо ми й де могила Пилипа Драника. Але це не підстава опускати руки. Адже можна насипати курган – символічну могилу отамана Косаря – і встановити на ній меморіальну табличку. Історичний клуб «Холодний Яр» готовий бути партнером у цій добрій справі. Варто, на мою думку, перед селом встановити знак: «Село Княжичі – батьківщина отамана Косаря»”.

Ми не знаємо, де могили наших славетних земляків – останнього отамана Київщини Пилипа Драника-Косаря та Григорія Олійника, “найвідданішого козака отамана Гайового”. Громадою села Княжичів і місцевою владою проводиться робота зі вшанування їхньої пам’яті, а також усіх наших односельців, які боролися за Українську державу. У центрі села, якраз де бере початок вулиця Отамана Косаря і навпроти будинку, де народився Григорій Олійник, упорядковано Сквер Героїв, встановлено пам’ятник “Борцям за Українську Державу. Нашим землякам із Княжич і Жорнівки”, споруджено Алею Героїв.

Завершено створення Історико-краєзнавчого музею сіл Княжичів та Жорнівки Княжицької сільської ради, який розташовується у приміщенні Громадського центру. Відповідне рішення ухвалено на сесії Княжицької сільської ради 10 березня 2020 р. Затверджено склад Ради музею. Одна з експозицій музею буде присвячена Григорієві Олійнику.

Козакам слава!

Людмила ГРЕБЕНЮК
Історичний клуб “Холодний Яр”
Село Княжичі Києво-Святошинського р-ну

“МУСИМО ПЛЕКАТИ СИЛИ”

“Україна повинна бути національною державою українського народу”, – казав поет Зеновій Красівський, довголітній мученик російських концтаборів. А ось його поетичні рядки:

Віднині і довіку слава тим,
Хто сам себе в двобої переміг
І, замість під периною лягти,
На полі бою за свободу ліг.

Зеновій Красівський – безкомпромісний борець із Москвою. Він критикував угодовську позицію правозахисників-дисидентів, які – як колись М. Грушевський та В. Винниченко – підтримували курс України на конфедеративний устрій з Росією. Чим це тоді закінчилося, тепер усім відомо. Схоже, що ті трагічні для нашого народу уроки історії нічого не навчили нинішніх демократів. Про все це я прочитав у книжці Романа Коваля “Здолати Росію”.

Прочитавши її, я багато чого осягнув і зрозумів, зокрема що правдивий образ Росії – завжди агресивної та імперської – необхідний нам для національної самоідентифікації та самозбереження.

Наші історичні суперечки з Москвою ми ніколи не вирішимо миром.

Мусимо плекати сили для гідної відсічі ворогові та звільнення загарбаних територій. Тільки єдиним поривом викинути нахабу з нашої землі.

Дай Боже, щоб ця світла мрія здійснилася.

Володимир ПОЛІЩУК
м. Мала Виска

«ПОДЄБРАДСЬКИЙ ПОЛК»

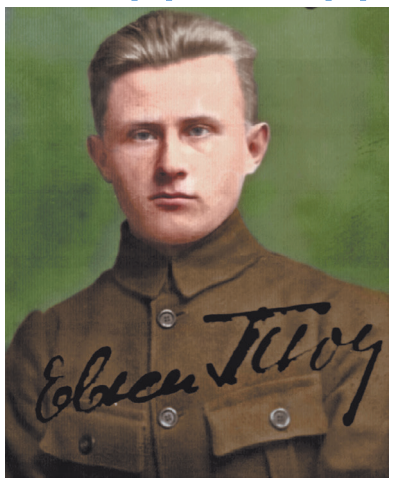

ТЮН Євген (24.04.1901, село Щавне Сяноцького пов., тепер Польща – після 20.06.1924). Пластун (старш. вістун) Окремої пластунської сотні Галицької армії (Стрий), телефоніст штабу 3-го корпусу Галицької армії. Народився в родині просвітянина, засновника філії Т-ва “Просвіта” в місті Сяноці.

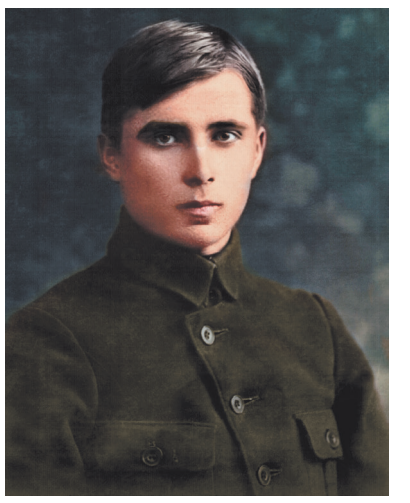

ШЕЙКО Олександр (1900, м-ко Сміле Роменського пов. Полтавської губ., тепер село Роменського р-ну Сумської обл. – після 4.07.1923). Підпільник. Народився в сім’ї вчителя м-ка Смілого.

ФЕДУНЬКІВ (ФЕДУНКІВ) Петро Степанович (1895, с. Дем’янів, пов. Рогатин, тепер Галицького р-ну Івано-Франківської обл. – 1977). Військовий і громадський діяч, просвітянин, педагог; звання – стрілець Галицько-Буковинського куреня Січових стільців (11.1917 – 05.1918), козак Гайдамацької кінно-гірської батареї Запорозької дивізії (з 05.1918); господар 2-го гарм. полку корпусу Січових стрільців Армії УНР і УГА (12.1918 – 1919), війт гміни м. Бурштина (1935), голова упр. с. Дем’янова (1939 – 1940), викладач ботаніки, зоології, біології

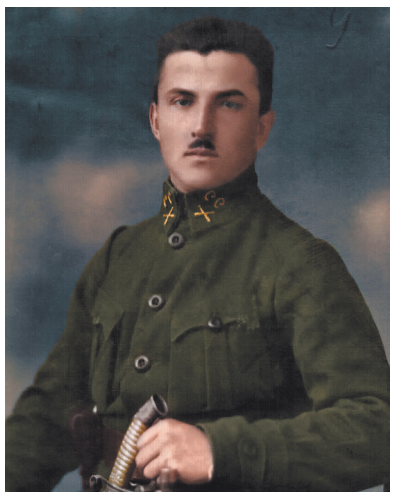

та директор Дем’янівської школи (Івано-Франківської обл., з 1945); звання – хорунжий Армії УНР.

Подав документи на меліорат. підвідділ інж. відділу УГА в Подєбрадах, але дістав відмову. У 1920-х навчався на філос. ф-ті Львівського ун-ту. “В рідному селі був одним із засновників кооперативу «Самопоміч», читальні «Просвіта», «Каси ощадності», молодіжного товариства «Сокіл», – читаємо на сайті Дем’янівської ЗОШ І – ІІ ступенів Галицької районної ради Івано-Франківської області. – У 1930 р. очолював гурток «Сільський господар». У 1926 і 1932 рр. від дем’янівських просвітян його обирали делегатом загальних зборів «Просвіти» у Львові”.

Роман КОВАЛЬ, Віктор МОРЕНЕЦЬ, Юрій ЮЗИЧ

Енциклопедія Визвольної боротьби “«Подєбрадський полк» Армії УНР”, т. 3

Хто хоче придбати цей том, або всі три томи, читайте оголошення на 4-й сторінці.

Т. 1. – А – К. 376 с. (250 грн.).
Т 2. – К – Р. 376 с. (100 грн.).
Т. 3. – Р – Я. 504 с. (250 грн).

Цифрова колоризація – Тарас Гладенький.

НА ВІЙНУ З КНИГАМИ

Петро Шкляр у телефонній розмові сказав, що айдарівець із Черкащини Руслан Бобуров-“Німець” пішов на війну з моєю книгою “Коли кулі співали”, “все носився з нею, цитував”. Познайомилися ми з Русланом у Катеринополі під час прем’єри фільму “Семен Гризло, звенигородський кошовий Вільного козацтва”. Загинув він 31 січня 2015 р. від м. Щастям зі своїм товаришем Вадимом Жеребилом-“-Діджеєм”. Про них я написав посмертну згадку “Тільки «Ураган» міг їх спинити”.

Читач моєї книжки “Багряні жнива Української революції” Євген Городничук з м. Лозової, що на Харківщині, пішов до “Айдара” влітку 2014 року. Євген навіть узяв собі за псевдо ім’я свого земляка Гриця Хмеленка з хутора Хмарин під Лозовою – командира Богдано-Дорошенківського куреня 1-ї Запорозької дивізії Армії УНР. Про нього я написав нарис “Максим і Гриць”. Гриць Хмеленко загинув 4 вересня 1920 р. під родинним селом Дмитра Вітовського Медухою в успішній контратаці на березі Дністра. Похований він у Станіславові.

Пішов під Іловайськ із книгою “Отаман Зелений” і Антон Цедік-“Еней”, нащадок повстанського роду Цедиків із Трипілля, козаків отамана Зеленого. Про “Енея” я писав не раз. Згадував добрим словом і “Гриця” Городничука, публікував його спогади про загиблих товаришів у “Незборимій нації”. Зараз “Гриць” живе в Луцьку.

Радію, що продовжує боротьбу за честь української зброї Андрій Чорний з Харкова. 2007 року з книжки “Коли кулі співали” він довідався, що є правнуком чорнолісько-го повстанця, який воював за Україну в загоні отамана Мефодія Голика-Залізняка. Андрія це дуже схвилювало. Почав розпитувати бабусю, і вона підтвердила, що прадід воював за Україну. Андрій Чорний не раз брав участь у вшануваннях героїв Холодного Яру, а тепер 5-й рік б’ється за Україну на передовій, на цей раз під Маріуполем.

2015-го пішов захищати Маріуполь із книгою “Похід Болбочана на Крим” Володимир Калюжний з Одещини. А скільки добрих справ на фронті зробили “Холодний Яр” Юрія Горліса-Горського, “Історія Холодноярської організації” і “Чорні перемагають”, які мені пощастило впорядковувати і видати (останню разом з Валерієм Мартишком)!..

Наприкінці березня ц. р. друг “Серпень”, заступник комбата 93-ї бригади, написав мені: “Зараз читаю «Скажи батькам, що був чесний». Ваша книга випромінює величезну енергію і надихає мене на службу в лавах 93-ї бригади «Холодний Яр»”.

Я тихо радію, що мої книжки воюють на фронті. Але як жаль полеглих друзів – вони ж найдорожчі для мене люди!

Козакам слава!

Роман КОВАЛЬ

ГОТУВАВ ПОВСТАННЯ НА ВЕСНУ 1930 Р.

7 квітня виповнюється 90 років від дня розстрілу сотника Армії УНР Пилипа Васильовича Драника-Косаря, останнього отамана Київщини.

Пилип Драник служив Україні в Окремому Чорноморському коші, 6-й Січовій дивізії, у загоні отамана Ілька Струка. 1920 року був начальником контррозвідувального відділу Армії УНР у м. Василькові. На початку 1920-х створив підпільну організацію на території Київського і Білоцерківського повітів Київської губернії. У червні 1921 р. встановив зв'язки з повстанцями отаманів Гайового й Орлика, а в серпні-вересні 1921 р. – з емісаром ППШ Миколою Афанасьєвим, а також із начальником розвідки ППШ в Києві Віктором Алексєєвим і зі штабом Юрка Тютюнника у Львові. Очолював 10-й повстанський район ППШ.

Косар не раз переходив у Польщу для донесення вищим чинникам УНР, відтак міг там залишитись, але кожного разу повертався, щоб продовжити боротьбу. Перебуваючи на нелегальному становищі, Пилип не втрачав людського обличчя: завжди був підтягнутий, поголений, у гарно припасованому одязі.

Готував повстання на весну 1930 року під самим Києвом, маючи намір визволити нашу столицю. Спочатку мав захопити Київський "укрепрайон", який пролягав по річці Ірпеню. Для цього зробив точну карту "укрепрайону."

"В боевом отношении чертеж очень ценный, – таку оцінку дав ворог. – Чертеж сопровождается грамотно составленной легендой (…) Для артиллериста и тактика эта записка раскрывает буквально все планы. Для нас это непоправимый урон (…) Сам работник квалифицированный военный, видимо, бывший офицер-украинец, хорошо знает военную украинскую терминологию армии Петлюры (…) Агент имеет большой опыт (…) Агент работал очень добросовестно и кропотливо, вкладывая свое желание в дело (…) Секретности КиУР'а (Київського укпіррайону. – *Ред.*) нанесен значительный урон".

Не знали чекісти, що до Першої світової Пилип навчався в школі живопису та скульптури Владислава Галімського! А його підпільники під виглядом робітників брали участь у його будівництві і всі внутрішні деталі передали своєму отаманові.

Підпільну роботу на Київщині Пилип Драник-Косар проводив до 26 грудня 1929 року. Під час арешту вчинив збройний опір. Спробував утекти під час посадки в потяг на ст. Боярка.

25 березня 1930 р. отамана засудили до розстрілу. А разом з ним і його побратимів. Ось їхні імена: Григорій Бебешко, Антон Дмитренко (обидва із с. Музичів), Спиридон (Свирид) Клименко, Яків Романенко (обидва із с. Гореничів), Петро Михайловський із с. Білогородки, Микола Добровольський.

Пилипа Драника розстріляли в час, коли по всій Україні вибухнули повстання проти російської окупаційної влади. З 20 лютого по 2 квітня 1930 р., за даними ҐПУ, в Україні вибухнули 1716 повстань, 15 з яких чекісти кваліфікували як широкі повстання проти їхньої влади.

У серпні 1941 р. на Київщині з'явилася Північна похідна група ОУН(б), зокрема в с. Пашківці, що неподалік Княжичів. Керівник групи Дмитро Маївський, у недалекому майбутньому генерал-виховник УПА, взяв собі за псевдо повстанське ім'я Косар. Донедавна ніхто з дослідників ОУН-УПА не знав, чому Дмитро Маївський узяв собі це ім'я.

1941 року Дмитро Маївський став заступником Крайового провідника ОУН Дмитра Мирона. Мирон узяв собі за псевдо повстанське ім'я іншого отамана Київщини – Орлика з Гостомеля.

Ось так у 1941-му ожили наші отамани – у діячах нового покоління неперервного Визвольного руху українського народу за свою свободу.

Роман КОВАЛЬ, Владислав КАРПЕНКО, Історичний клуб "Холодний Яр"

На світлині – пам'ятник борцям за Українську державу, зліва направо – Роман Коваль, В'ячеслав Карпенко і княжицький сільський голова Олена Шинкаренко.

Село Княжичі Києво-Святошинського р-ну, 24 серпня 2020 р.

НЕ ДОЖИВ ДО СТА

В Івано-Франківську пішов із життя 99-річний голова Івано-Франківського крайового братства дивізійників "Галичина" Михайло Мулик, почесний громадянин міста Івано-Франківська.

Михайло Мулик народився 28 жовтня 1920 р. в с. Горожанці Монастириського району на Тернопільщині. Батько Іван був підстаршиною УСС.

1937 року став членом ОУН. За її завданням у вересні 1943 р. вступив до лав дивізії "Галичина". Служив радистом. Брав участь у бою під містом Бродами в липні 1944-го. Потрапив у полон. Два роки допитували на Луб'янці. Москва на 10 р. позбавила його волі та на п'ять – громадянських прав. Покарання відбував на вугільних шахтах у Московській області та в Республіці Комі.

Із заслання повернувся 1954 го. Оселився у Станіславі, тепер – Івано-Франківськ. Працював бухгалтером у виробничому об'єднанні "Прикарпатліс". 1989-го став членом культурно-наукового товариства "Рух". Був бухгалтером ліквідаційної комісії міськкому й обкому КПСС. 1991-го організував Товариство політичних в'язнів і репресованих. Зарік із дивізійником Володимиром Малкошем створив Братство колишніх вояків "Галичини". Написав вісім книжок про Визвольну боротьбу українського народу та становлення незалежності. Вічна слава!

Історичний клуб "Холодний Яр"

ПЕТРО ТОДОСЬОВИЧ БОЙКО

(23.06.1930, С. ЛОПАТИНКА, ВІННИЧЧИНА – 6.03.2020, КИЇВ)

Петро Бойко – найкращий голос Українського радіо років Незалежності. Він пречудово озвучив низку українських книжок, зокрема "Холодний Яр" Юрія Горліса-Горського, "Країна Моксель, або Московія" Володимира Білінського, "Чорний Ворон" Василя Шкляра.

Ми товаришували і співпрацювали з ним. Він багато разів виступав на вечорах пам'яті героїв Визвольної боротьби, які проводив Історичний клуб "Холодний Яр", брав участь у презентаціях наших книжок, зокрема "Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею".

Як священник освячував зброю в Холодному Яру, а в Трипіллі освятив нову меморіальну дошку (замість розбитої) отаманові Зеленому.

Петро Бойко надзвичайно гарно озвучив двосерійний фільм Романа Коваля та Олександра Домбровського "Юрій Горліс-Горський".

Останні роки життя він прагнув працювати на радіо. Міг збагатити нашу національну скарбничку ще більше, але його дедалі рідше запрошували…

Вічна пам'ять і подяка за життя, прожите для України!

Від імені Історичного клубу "Холодний Яр" і редакції газети "Незборима нація"
Роман КОВАЛЬ

"БАТЬКАМ СКАЖЕШ, ЩО БУВ ЧЕСНИЙ"

Нещодавно в серії "Отаманія XX століття" вийшла книга Романа Коваля "Батькам скажеш, що був чесний". Автор, ґрунтуючись на архівних документах, подає понад 60 біографій учасників українсько-російської війни 1917 – 1930 років. Він називає своїх героїв Тарасовими онуками і дітьми Миколи Міхновського. Тому що саме "Кобзар" Тараса Шевченка і "Самостійна Україна" Міхновського, пісня українська і театр пробудили національні почуття. І колишні малороси взяли в руки зброю, щоб визволити Батьківщину, ствердити своє українство.

Вони боролися за Незалежну Україну і в лавах Армії УНР, і в повстанських загонах. Багато з них загинули. Чимало мусили залишити Батьківщину і податися на чужину. Там вони написали й видали спогади про героїзм і трагедію Визвольної війни. Ці мемуари відкривають нам правду про ті грізні роки і водночас наснажують на продовження боротьби і її переможне завершення. Серед українських військовиків, отаманів, підпільників і повстанців багато уродженців Півдня і Сходу України. Були й представники інших націй. Наприклад, полька Тіна Пекарчук (дівоче прізвище Ізбицька) із Сімферополя. Вона добровільно пішла до українського війська. Один із її побратимів писав у газеті "Вільне слово": "Я подивляв відвагу пані Тіни. Вона була тоді й сестрою, і вояком. Коли йшли в атаку на ворога, то Тіна завжди йшла попереду з рушницею в руках, а коли відступали, то Тіна в останній лаві відстрілювалася й одночасно забирала з поля бою на вози поранених вояків та опікувалася ними як сестра-жалібниця". В українському підпіллі діяли литовець Едмунд Бреннейсен і німкеня Генрієта Ган. Чоловіка Генрієти, старшину Армії УНР, розстріляли чекісти. Генріета Ган на суді заявила: "Як можуть чужинці судити українців в Україні?"

Роман Коваль зазначає: "Дивом Української революції стало не тільки перетворення малоросів на українців, а й перероджения людей іншого етнічного кореня на українців".

Коваль стелить дорогу читачеві у драматичне минуле: "Друже, – звертається він, – пройдися стежками-дорогами богданівця Сім'янцива, сотника Монкевича, гарматника Сірої дивізії Івана Ковшара, звенигородського кошового Семена Гризла. Та «завороженого від кулі» доктора Гелєва! Вчись бити московського ворога в полковника Болбочана та Олекси Алмазова! Послухай після бою пісні кобзаря з Кубані Михайла Теліги! А як дістанеш поранення, тебе вилікує лікар Богданівського полку Кость Бризгун!.. Стань таким, як вони! Стань лицарем – попередником для наших нащадків! Покажи приклад, як треба боротися за рідний край, за свою мрію!"

Дослідник присвятив свою книгу добровольцям Запорозького корпусу Армії УНР, ДУК "Правий сектор", полку "Азов", батальйону "Айдар", ОДЧ "Карпатська Січ", які чесно виконали обов'язок перед Батьківщиною.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ

ОБЕРЕГИ ВОЛОДИМИРА ГАРБУЗА

Володимир Гарбуз належить до дуже нечисельної когорти митців, глибинно національного мислення.

Одним з головних наповнень живопису митця є..: "Лежать ще, під руїнами й курганами, золотом горять, у надії бути знайденими, сліди тисячолітньої Слави України. А що під болотами угро-фінськими і окско-волзькими, рязано–суздальськими? Золотої Орди спадщина, Золотої Орди", – так правдиво писав науковець В'ячеслав Кулаков.

Як віднайти образ, близький за духом тій Землі, на якій живеш? Кожен має своє бачення реалій, різні люди, різне і бачення… Образ місцевості має бути зрозумілий, радше відчутний, свій для своїх, не для чужинців, бо у них своє бачення, – теж національне. Адже У – країна, вкраяна частина планети Земля для нас, українців.

Малярство Володимира Гарбуза сутнісно традиціоналістичне. Уродженець села Карапиші Миронівського району, це неподалік од Канева, Трипільська територія, – так її окреслив художник. Дитинство значилося бабусиними казками, а це усна народна творчість, пов'язана з прадавниною. Коли був підлітком, батько Володимира пояснював йому сенс історії ДЛЯ українців.

З плином років ілюстрував "Кобзар" Тараса Шевченка, можна сміливо казати, – у цього митця є власне сприйняття Шевченкового Слова. Він порушив традиції поверхового ілюстрування. Почуймо художника: "Мені відкрилася інша сторона образного, символічного мислення. Вже під небесним «всевидящим» оком створив цілий цикл давньоукраїнських, космогонічних символів – їхню семантику, направду, і сам до решти не візьму: ПРИЙШЛО І ВСЕ!!! Певно, ще не приспів час, бо я був лишень виконавець…".

Володимир Гарбуз – Шевченківська людина, тому і ілюстрації поезій Пророка виглядають, як могутній прояв урочистої і трагічної краси, як сплеск енергій закладений в українську Природу, у відвагу лицарів… Тарас Шевченко ствердив і оформив сакральний вимір українського світу. Влучно підмітив В. Кирунчик: "Це дійство «не земного» програмного рівня". (…)

Ще одна цитата від В. Гарбуза: "На початку 90-х років нас спрямували не в той бік, тобто, повернули від комунізму до історії Київської Русі, заблокувавши нашу давнішу історію, якій невідомо скільки тисячоліть! Від цієї заблокованості страждає не тільки наш народ. А картини – це мої обереги, вони мене захищають…».

Андрій БУДКЕВИЧ (БУТКЕВИЧ)

ЧЕРЕЗ "НОВУ ПОШТУ" МОЖНА ПРИДБАТИ

Видання Історичного клубу "Холодний Яр" можна придбати через "Нову пошту", попередньо переказавши кошти на картку Романа Коваля у Приватбанку: 5168 7554 4667 0339.

Переславши гроші, просимо телефоном (або через електронну адресу kovalroman1@gmail.com) замовити книжки, вказавши куди і кому надсилати книжки.

Номери телефонів 067-726-30-36, 066-211-41-85. Ось ціни без вартості пересилки:

"Батькам скажеш, що був чесний" Романа Коваля – 250 грн.

"Яків Орел-Гальчевський: боротьба і філософія боротьби" Романа Коваля – 70 грн.

"Здолати Росію" Романа Коваля – 230 грн.

"Сумщина в боротьбі" Романа Коваля, Віктора Моренця та Юрія Юзича – 210 грн.

"Отаман Зелений" Романа Коваля – 100 грн.

"Подєбрадський полк" Армії УНР Романа Коваля та Віктора Моренця (т. 1) – 250 грн.

"Подєбрадський полк" Армії УНР Р. Коваля, В. Моренця та Ю. Юзича (т. 2) – 100 грн.

"Подєбрадський полк" Армії УНР Р. Коваля, В. Моренця та Ю. Юзича (т. 3) – 250 грн.

"Отаман Орлик" Р. Коваля – 100 грн.

"Історія Холодноярської організації" Р. Коваля – 50 грн.

"Крізь павутиння змосковщення" – 80 грн.

"Історія України-Русі" Миколи Аркаса – 100 грн.

"Тиха війна Рената Польового" Романа Коваля – 300 грн.

"Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею" Романа Коваля – 450 грн.

HTTP://NEZBORYMA-NACIYA.ORG.UA/

У редакції через "Укрпошту" можна придбати такі книги:
(ціну вказано, враховуючи вартість пересилки книг поштою):

"Батькам скажеш, що був чесний" Романа Коваля – 300 грн.
"Здолати Росію" Романа Коваля – 275 грн.
"Сумщина в боротьбі" Р. Коваля, В. Моренця та Ю. Юзича – 250 грн.
"Яків Орел-Гальчевський: боротьба і філософія боротьби" Романа Коваля – 100 грн.
"Подєбрадський полк" Армії УНР Романа Коваля, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 1) – 280 грн.
"Подєбрадський полк" Армії УНР Романа Коваля, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 2) – 135 грн.
"Подєбрадський полк" Армії УНР Романа Коваля, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 3) – 285 грн.
"Отаман Зелений" Романа Коваля – 135 грн.
"Історія Холодноярської організації" Романа Коваля – 75 грн.
"Отаман Орлик" Романа Коваля – 120 грн.
"Крізь павутиння змосковщення" Романа Коваля – 110 грн.
"Історія України-Русі" Миколи Аркаса (2-ге, краківське, видання) – 130 грн.
"Тиха війна Рената Польового" Романа Коваля – 350 грн.
"Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею" Романа Коваля – 525 грн.

Книги можна придбати, попередньо переказавши кошти електронним переказом на ім'я Р. М. Коваля, вул. генерала Геннадія Воробйова (Курська), буд. 20, пом. 14, Київ, 03049.

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

Її редактор Р. Коваль – дослідник Визвольної боротьби українців за свою державу XX ст.

Ця газета – про долі УСС, вояків Галицької армії, Армії УНР, повстанських отаманів та їхніх козаків, Карпатську Січ, ОУН, УПА, вояків АТО, а також про кобзарів, письменників, нові книжки про Визвольну боротьбу.

Ціна з квітня – 67,14 грн.
Наш індекс – 33545.

Індекс 87415 – для передплатників Донецької та Луганської областей.

Редактор **Роман Коваль**
Верстка **Олександр Литвин**
Коректор **Надійка Овчарук**
Інформаційне забезпечення **Микола Владзімірський, Владислав Карпенко, Люба Криворот**
Технічний директор **Максим Селюзкін**

Адреса для листування 03049, Київ, вул. генерала Геннадія Воробйова (Курська), буд. 20, пом. 14.
Тел./факс: 242-47-38
kovalroman1@gmail.com
Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.
Видання зареєстровано 28.12.1993 р. у Державному комітеті України у справах видавництв, поліграфії та книгорозповсюдження. Серія КБ №325.
Наклад 1500 примірників.
Видруковано 30.03.2020 р.
ТОВ "Прес Корпорейшн Лімітед"
Номер замовлення 2010303
Засновник Роман Миколайович Коваль